

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.5 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של עד תביעה ו/או מתלונן שחזר בו במשפט מעדותו במשטרה
14 אוקטובר 1993; 1 אוגוסט 2002; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון: יח באייר התשס"ו, 16 מאי 2006

2.5 מדיניות התביעה בהעמדה לדין של עד תביעה ו/או מתלונן שחזר בו במשפט מעדותו במשטרה

1. לא פעם קורה כי עד שנתן עדות במשטרה חוזר בו ממנה במשפט עצמו או מעיד עדות הסותרת את עדותו במשטרה. לעניין זה קובע סעיף 240(א) לחוק העונשין¹:

"המוסר הודעות או עדויות בענין אחד בפני רשויות שונות והודעותיו או עדויותיו סותרות זו את זו בשאלה עובדתית שהיא מהותית לגבי הענין, ועושה כן בכוונה להטעות, דינו - מאסר חמש שנים".

2. בהתחשב באמור לעיל יש להקפיד ולהזהיר את העד ולהעמידו על חומרת מעשיו, הן לפני הדיון והן במהלכו, בין אם הוא מוכרז כעד עויין ובין אם לאו. אם על אף האזהרה עדיין דבק העד בגרסתו, מבלי שבידו לתת לכך הסבר משכנע, יש לשקול הגשת כתב אישום נגדו, בהתאם לקבוע בהנחיה זו. הדבר נכון מכוח קל וחומר כאשר משנה הגרסה הינו המתלונן בתיק, עד מדינה או עובד ציבור.

3. במקרים בהם קיימות ראיות חיצוניות ממשיות לכך שמלכתחילה נמסרה עדות שקרית מתוך מגמה להפליל את הנאשם, קיים, ככלל, אינטרס ציבורי במיצוי הדין ולעתים אף ראוי לשקול העמדה לדין בגין עבירה של מסירת ידיעה כוזבת לפי סעיף 243 לחוק העונשין.

4. במקרים שבהם ניכר כי היה זדון במתן הגרסאות הסותרות, ניתן אף לעשות שימוש בסעיף 81 לחוק העונשין, המאפשר לבית המשפט לפסוק פיצויים נגד המתלונן שהגיש את תלונתו בקלות ראש או לשם קינטור או ללא יסוד.

5. בקבלת החלטה בדבר נקיטה בהליכים נגד עד שמסר עדויות סותרות, יש לשקול את הקריטריונים הבאים.

א. השפעת העדות הסותרת על ההליך הפלילי במסגרתו ניתנה - ככל שלעדות הסותרת השלכה על תוצאות ההליך המשפטי, הרי שהאינטרס הציבורי שבמיצוי הדין גובר.

ב. מהות ההליך הפלילי במסגרתו ניתנו העדויות הסותרות מבחינת חומרת העבירות ועוצמת האינטרס הציבורי בניהולו - ככל שעניינו של ההליך הפלילי במסגרתו ניתנו העדויות הסותרות הוא בעבירות חמורות, האינטרס הציבורי שבמיצוי הדין גובר.

ג. טיב ההצדקות שמסר העד למתן עדויותיו הסותרות - שונה מקרה בו עד משנה גרסתו כתוצאה מחשש או פחד מפגיעה או מהתנכלות עקב עדותו המקורית, ממקרה בו שינוי

¹ חוק העונשין, התשל"ז-1977, ס"ח 226.

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.5 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של עד תביעה ו/או מתלונן שחזר בו במשפט מעדותו במשטרה
14 אוקטובר 1993; 1 אוגוסט 2002; 1 ינואר 2003	עדכון אחרון: יח באיר התשס"ו, 16 מאי 2006

הגרסה נובע מרצון לסייע לחבר, כמו במקרה של שותף שהפליל את חברו וחוזר בו מעדותו כדי "להציל את עורו" של החבר. בהקשר זה ראוי להדגיש את ייחודן של עבירות המין והאלימות, וביתר שאת, כשאלו מבוצעות בין בני זוג או בתוך המשפחה (לעניין זה ראו סעיפים 9-10 להנחיה).

ד. התייחסות בית המשפט אל העד שמסר את העדויות הסותרות ואל העדות עצמה - במקרים בהם מתייחס בית המשפט מפורשות לצורך לחקור את העד בחשד לעדויות סותרות, קיים, ככלל, אינטרס ציבורי במיצוי הדין. יחד עם זאת, ראוי לסייג קריטריון זה, במקרים בהם בית המשפט נעדר מידע באשר למניעי החזרה של העד מגרסתו הראשונית (כגון במקרים של חשש מעדות בבית המשפט בפני הנאשם), שאז אין די בהמלצתו של בית המשפט כדי להצדיק כשלעצמה את מיצוי הדין עם העד.

ה. עבר פלילי רלוונטי של העד - עבר פלילי בעבירות הקשורות בשיבוש הליכי משפט יצדיק, ככלל, מיצוי הדין עם העד.

6. יודגש, כי רשימת הקריטריונים המנחים שלעיל אינה ממצה, וכי מקרים כגון דא עשויים מטיבם להתאפיין בנסיבות ייחודיות, המצריכות שקילת שיקולים נוספים על אלה המנויים לעיל. ברי, כי במקרים אלה יש מקום להביא בחשבון את אותם שיקולים נוספים הרלוונטיים לקבלת ההחלטה בדבר נקיטה בהליכים נגד עד שמסר עדויות סותרות. מכל מקום, החלטה על פתיחה בחקירה בנסיבות כאלה תתקבל רק באישור פרקליט מחוז, או מי שהוא הסמיך לכך.

7. ככלל, מן הראוי הוא כי כתבי אישום בגין עבירה של מתן עדויות סותרות יוגשו רק מקום שמתקיימים מרבית הקריטריונים שצוינו לעיל ומדיניות התביעה בעבירות אלו תהא מדיניות זהירה ומרוסנת.

8. ככלל, פתיחת חקירה כנגד עד בחשד לעבירה של עדויות סותרות, יכולה להשליך על הממצאים שייקבעו על ידי השופט בהליך הפלילי בו העיד העד. כמו כן, בקבלת ההחלטה בדבר פתיחה בחקירה ישנו צורך לבחון את קביעות ביית המשפט בהכרעת הדין, ככל שאלו נוגעות לעדותו של אותו עד. אשר על כן, ככלל, פתיחה בחקירה והחלטה בדבר העמדה לדין יעשו עם סיום ההליך המתנהל בבית המשפט, אלא אם ישנן נסיבות מיוחדות המצדיקות פתיחת חקירה באופן מיידי.

הנחיה מס' 2.5 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של עד תביעה ו/או מתלונן שחזר בו במשפט מעדותו במשטרה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: יח באייר התשס"ו, 16 מאי 2006	14 אוקטובר 1993; 1 אוגוסט 2002; 1 ינואר 2003

עד שהיה קורבן לעבירת מין או אלימות

9. בעת קבלת החלטה בדבר נקיטת הליכים נגד עד שהיה קורבן לעבירת מין או אלימות ראוי לקחת בחשבון את מצבו הנפשי של העד בעת המשפט (במיוחד כשמדובר בקורבן שהוא קטין, האמור להעיד נגד קרוב משפחה) ולבחון האם העדות המקורית היא עדות אמת והסתירה נובעת מחשש מהנאשם, מרצון להשכין שלום בית, מקיומן של רגשות אשם כלפי הנאשם, מהעדר כוח הנפשי הנדרש כדי להעיד נגדו בבית המשפט עדות מפלילה, וכדומה. במקרים אלה, יש לנקוט גישה זהירה ולהימנע, ככלל, מהעמדת הקורבן לדין בגין מתן עדותו הסותרת.
10. לפיכך, רק במקרים נדירים ביותר יש מקום לניהול הליכים פליליים נגד העד במקרה שכזה, ובוודאי שאין מקום לעצרו לצרכי חקירה. יחד עם זאת, מובן, כי עדיין יש מקום לנהל חקירה שתחשוף האם הודח הקורבן לחזור בו מעדותו במשטרה, ואם כן - מי האחראי לכך.